
Akademik DARHAN KIDIRALI
Beynəlxalq Türk Akademiyasının prezidenti

Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin hörmətli sədri, Akademiyanın hörmətli vitse-prezidenti, saygı dəyər millət vəkili, Yazıçılar Birliyinin hörmətli sədri, qardaş təşkilatların rəhbərləri, Türk Ocaqlarının qiymətli başqanları, dəyərli konfrans iştirakçıları, hər birinizə Qazaxıstanın paytaxtından isti salamlarımı çatdırıram. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinə, Milli Məclisin Mədəniyyət Komitəsinə, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat institutuna, Yazıçılar Birliyinə və dəstək verən digər qurumlara vacib tədbirdə göstərdiyi təşəbbüskarlığa görə Türk Akademiyası adından təşəkkürümü bildirirəm. Azərbaycan Ədəbiyyatı, ədəbi fikri o qədər zəngindir ki, onun haqqında danışmaq hər zaman böyük məsuliyyət və ustalığ tələb edir. Azərbaycan Ədəbiyyatı bir çox sahələrdə öz ilkəri ilə Türk və müsəlman xalqlarının ədəbiyyatı arasında hər zaman xüsusi çəkiyə və mövqeyə sahib olmuşdur. Bu il 880 illik yubileyini qeyd etdiyimiz böyük Nizamidən başlayaraq davam edən və daim yüksəlişdə olan ədəbi ənənələr XIX yüzilin so-

nu, XX yüzilin əvvəllərində öz inkişafının zirvəsinə çatdı. Bu illər Azərbaycan ədibləri milli ideologiyanın türkçülük məfkurəsinin formalaşmasında öncül rol oynadılar. Həmin ideoloqların sırasında Abdulla Şaiqin xüsusi yeri və mövqeyi var. Abdulla Şaiqin müəllim-pedaqoq kimliyi milli ideologiyanın formalaşmasında zəruri olan incə məqamı, deyərdim ki, digər ziyalılardan daha yaxşı dərk edirdi. Bu, uşaq ədəbiyyatı idi. O, milli ideologiyanın təməlinin uşaqların bilgiləndirilməsi, təhsil alması ilə başladığını anlayırdı. O zamanadək nəinki Azərbaycanda, bütün türk dünyasında, bu sahədə böyük boşluq var idi. Həmin boşluğu Azərbaycanda uşaq ədəbiyyatının banisi kimi Abdulla Şaiq doldurmağa çalışdı. Və bunun öhdəsindən böyük məharətlə gəldi. Təsadüfi deyil ki, onun 120 il öncə yazdığı əsərlər bu gün də Azərbaycanda dillər əzbəridir.

Bildiyiniz kimi, Beynəlxalq Türk Akademiyası orta məktəblərimizdə oxudulması üçün orta q dərsliklər üzərində iş aparır. Orta q Türk ədəbiyyatı dərsliyi də bu sıradadır. Düşünürəm ki, bu dərsliklərdə milli ideologiyamızın formalaşmasında xüsusi rol oynayan, orta q dəyərlərimizə daha çox vurğu edən Abdulla Şaiq kimi ədiblərimiz üstünlük təşkil edəcəkdir. Abdulla Şaiq kimi ziyalılarımız uşaqlarımızın məhz öz ana dilində, doğma türkcələrində

təhsil almaları, oxumaları üçün bütün ömürlərini fəda ediblər. Milli qıraətin, müntəxəbatın, ədəbi məzmunun və kontentin formalaşmasına, şagirdlərin öz dillərində təhsil almasına, ana dilində kursların açılmasına, şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrinin toplanmasına böyük əmək sərf edən ədib həm də nəcib bir ənənənin əsasını qoyub. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə Azərbaycanda Türk ocağı bərpa olunarkən, onun bərpaçılarından biri olması Abdulla Şaiqin milli ideallara, türkçülük məfkurəsinə bağlılığını göstərən ən vacib amillərdən biridir. Bu, onun zəngin yaradıcılığının da başlıca istiqamətlərindən biridir. Maarifçi qələmi ilə Abdulla Şaiq tək-cə Azərbaycanda deyil, Osmanlı cəmiyyətində də milli kimliyin, türk kimliyinin oyanmasında önəmli rol oynayıb. Məsələn, ədib Marş ruhunda olan şeirlərindən birində yazırdı:

Birləşəlim, türk oğlu, bu yol millət yoludur,
Ünlə, zəfərlə, şanla tariximiz doludur.
Yürüyəlim irəli, haydı, millət əsgəri,
Keçmişimiz şan, zəfər, durmayalım biz geri.
Dalğalanır üstümdə şanlı Turan bayrağı,
Alovlanır qəlbimdə «Ərkənəqon» ocağı.
Haydı, yola çıxalım, haqsızlığı yıxalım,
Turanda gün doğunca zülmətlə çarpışalım!

Ümumiyyətlə, XIX-XX yüzilliklərdə Azərbaycan ədəbiyyatı, publisistikası ümumtürk ədəbiyyatına Mirzə Fətəli Axundzadə, Əlibəy Hüseynzadə, Əhməd Ağaoğlu, Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad, Abdulla Şaiq kimi onlarla böyük sənətkar bəxş etmişdir. Onların yaradıcılığı ideya olaraq Azərbaycan sərhədlərinə sığmamış və türk dünyasına təsir etmiş və silinməz bir iz buraxmışdır. Məhz onların ideyaları öz bəhrəsini vermiş, bu gün Azərbaycanın Qarabağ qələbəsi ilə taclanmışdır. Hesab edirəm ki, onların yaradıcılığının milli birliyimizin formalaşmasına yönəlmiş başlıca istiqaməti xüsusi olaraq araşdırılmalı və təbliğ olunmalıdır. Bu baxımdan Türk Akademiyası hər cür dəstəyi göstərməyə hazırdır. Çünki ədəbiyyat bizim ruhumuzdur, həyatımız, yaşayışımızın inikasıdır. Bu baxımdan xalqlarımızın yaxınlaşmasında rolu əvəzsizdir. Biz Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat İnstitutu ilə birlikdə, hörmətli ağsaqqalımız İsa müəllimin və Azərbaycanın Qazaxıstandakı səfirliyinin dəstəyi ilə bir çox Azərbaycan ədibləri ilə bağlı layihələr həyata keçirmişik. Bundan əvvəl böyük şair və filosof Nəsiminin əsərlərinin müəyyən qismini ilk dəfə qazax dilinə tərcümə edərək çapdan çıxarmışdıq və onun yubileyini YUNESKO səviyyəsində qeyd etmişik.

Yeri gəlmişkən, o zaman YUNESKO-da Azərbaycanın daimi nümayəndəsi olan hörmətli nazirimiz Anar müəllim bu işə böyük dəstək göstərmişdi. Hüzurunuzda ona bu cür təşəbbüslərə dəstəyinə görə bir daha təşəkkür edirəm. Ümumiyyətlə, Türk akademiyası milli dövlətçilik anlayışımızın, milli ideologiyamızın formalaşmasına yönəlmiş ədəbiyyat nümunələrinin qarşılıqlı şəkildə türk xalqlarına çatdırılması, təbliğini vacib hesab edir və imkan olduqca bu istiqamətdə layihələri dəstəkləməkdə qərarlıdır. Bu gün 140 illik yubileyini qeyd etdiyimiz böyük ədib və müəllim Abdulla Şaiqin də yaradıcılığının daha geniş şəkildə araşdırılması və türk dünyasına tanıtılmasına böyük ehtiyac vardır. Bu baxımdan bu gündü tədbirin əhəmiyyətini xüsusi qeyd edir, bu təşəbbüskarlığa görə Milli Məclisin Mədəniyyət Komitəsinə, sayğıdəyər millət vəkili-miz Qənirə Paşayevaya, toplantımıza zənginlik qatın məruzəçilərimizə və bütün iştirakçılara ayrı-ayrı təşəkkürlərimi bildirirəm. Yeri gəlmişkən, türk dünyasının ortaq dəyəri olan qarşıdan gələn Novruz bayramı münasibəti ilə hamınızı təbrik edir və yeni ildə sizlərə ən xoş arzularımı çatdırıram. Diqqətiniz üçün sağ olun.